

Будівництво дитсадка

У центрі Старих Кодаків зводять «з нуля» дитсадок. Двоповерхова сучасна будівля вже готова. Всередині фарбують стіни. Навколо – викладають тротуарні доріжки.

Дитсадок із «теплим» фасадом. Ремонтники завершують прокладати комунікації: воду, електрику, тепло; монтувати потужну вентиляцію. Облаштовують спальні та ігрові, оздоблюють велику залу для занять музикою і фізкультурою. У вбиральнях кладуть плитку. Монтують і підйомник для людей з інвалідністю. У розпалі – шпаклювання й фарбування стін і стелі.

Оновлення Дніпровської гімназії

Фінальні штрихи лишаються до завершення реконструкції гімназії № 33. Навчальному закладу – понад півтора століття. Грандіозне перетворення – вперше.

Нині основна зона робіт – дворівневий харбоблок. А ще працюють над благоустроєм подвір'я. У коридорі на першому поверсі лишилося покласти лінолеум на підлогу. У підвальні облаштовують комори для зберігання продуктів, зверху – їдальню та зону приготування. Між ярусами – підйомна платформа. Місце, де школярі обідатимуть, прикрасять «смачною» інсталяцією з яскравими фруктами та овочами, стилізованими ложками і виделками.

Перший басейн у сільській місцевості області

У Слобожанському по руч із відкритим у 2018-му спорткомплексом зводять «з нуля» ще одну триповерхову будівлю. Там облаштовують басейни для дітей і дорослих. Будівельники зводять стіни триповерхової споруди, монтують покрівлю і проводять комунікації.

Спорткомплекс і басейн будуть у єдиному, модерновому стилі. Зовнішні стіни – з керамблоку. Для очищення води задіють і ультрафіолет, і рідкий кисень. Усе – за новітніми технологіями, як у Європі.

№ 17-18
(1033-1034)
Травень
2021 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

Місце спомину, шані та єднання

Чотири роки тому – 12 травня 2017 року біля ДніпроОДА відкрили Алею пам’яті. Її присвятили загиблим борцям за Незалежність України – Героям Небесної Сотні та військовим АТО/ООС. Під час створення Алії радилися з родинами загиблих. Навмисне відходили від штампів, шукали нові форми, використовували нові технології. Тепер тут проходять усі пам’ятні дні, присвячені сучасним українським Героям.

«Алея пам’яті стала особливим місцем для кожного мешканця області. Вшанувати загиблих сюди приїздять зі всієї України та з-за кордону. Приносять квіти, запалюють свічки. Так разом зберігаємо геройчу славу мешканців регіону», – сказав голова Дніпропетровської ОДА Валентин Резніченко.

На Алії пам’яті – композиція зі скляних антивандальних стел. На них – світлини понад 550 загиблих під час Революції Гідності та в АТО/ООС мешканців Дніпропетровщини. На інших стелах – знімки з передової. Завдяки технології подвійного друку їх добре видно з обох боків. На світлинах різні сюжети: бійці рятуються від вибуху, йдуть безкрайм полем в ясний день, повертаються з бою під українським Прапором. Фото показують, що на війні є не лише страх, а й справжні почуття – дружба, братерство, надія.

«Символічно, що ідея створити такий масштабний меморіальний комплекс народилася саме на Дніпропетровщині. Адже з нашої області до зони АТО/ООС відправилося найбільше людей. Алея – нагадування про те, якою ціною дістается мир», – наголосив заступник голови ОДА, АТОвець Іван Начовний.

Флешмоб до Дня вишиванки

Всесвітній день вишиванки українці відзначали 20 травня. Дніпряні розпочали святкування з танцювального флешмобу. Студенти 1-4 курсів Дніпровського фахового педагогічного коледжу Академії неперервної освіти зібралися на площі між ДніпроОДА та обラдою.

«Ці хлопці та дівчата вже мають свідому позицію. І, коли підуть працювати, з раннього дитинства виховуватимуть своїх учнів у національних традиціях, любові до Батьківщини, повазі до нашої культури і традицій», – зазначила начальниця управління науки, вищої та професійно-технічної освіти департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА Любов Кравченко.

«Мені дуже подобається носити вишиванку, підтримувати традиції і танцювати. Постановку зробили за один день. Були на одній хвилі та все робили від душі», – сказала другокурсниця Каміла Ренкас. Танець – це її постановка.

Підтримали дітей і їхні педагоги.

«Флешмоб – це ініціатива студентів. У них було бажання – ми допомогли все це організувати, –

розвівала в.о. директора Дніпровського фахового педагогічного коледжу Олена Степаненко. – Це популяризація вишиванки, української культури».

Почали флешмоб із віршів та душевних звуків бандури, продовжили – запальними рухами. Танцювали під кілька українських пісень.

Всесвітній день вишиванки відзначають щороку в травні. Долучитися до свята просто. Для цього потрібно одягти вишиванку на роботу, навчання або прогулянку.

Праведники народів світу

14 травня вперше відзначається День українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни. Вони мають звання Праведників народів світу. На Дніпропетровщині – 70 Праведників світу. Вони зберегли життя 118 людям.

«У Другу світову прості мешканці Дніпропетровщини проявили справжній героїзм. Вони, ризикуючи власним життям, рятували від загибелі людей іншої національності. Проявили неймовірну сміливість та доброту. Це дійсно захоплює! Маємо пам’ятати», – сказала заступниця голови Дніпропетровської ОДА Ольга Горб.

На честь Праведників у містах і селах регіону назвали 14 вулиць. Це найбільше в світі, розповів директор Українського інституту вивчення Голокосту «Ткума» і музею

«Пам’ять єврейського народу та Голокост в Україні» Ігор Щупак.

«Одна з дніпровських вулиць названа на честь родини Зубкових. Василь та Марія врятували 9-річну Неллі Гордон. У поліцію донесли, що подружжя переховує єврейську дівчинку. Та Зубкови відстоювали дитину, переконавши, що вона їхня родичка. За кілька років Неллі зустрілася зі своїм батьком», – розповів Ігор Щупак.

Праведники народів світу – офіційне звання. Його надає Ізраїль людям інших національностей, які з ризиком для життя рятували євреїв під час Голокосту.

В Україні – 2659 Праведників. За їхньою кількістю наша країна – четверта в світі.

Квітень

7 – онлайн-захід «Ти#День: Година історії» за темою «Українське освоєння космосу», присвячений Міжнародному дню польоту людини у космос та Дню працівників ракетно-космічної галузі України (обласний центр позашкільної освіти, СЗШ № 1 м. Дніпра);

21 – засідання атестаційної комісії ІІІ рівня департаменту освіти і науки облдержадміністрації.

Протягом місяця:

- обласний онлайн-конкурс «На крилах єдності» у номінаціях «Літературно-мистецькі дослідження» та «Історія» (Мала академія наук учнівської молоді);

- заняття юніор-студії із журналістики (ДВ МАН, ДНУ);

- челендж «Як Козак Ріг Дніпропетровщиною мандрував», присвячений 30-річчю Незалежності України (ЦПО, СЗШ № 1 м. Дніпра);

- тренінги для лідерів самоврядування – здобувачів освіти в рамках упровадження Всеукраїнської тренінгової програми особистісного розвитку «Можливості молоді» (ЦПО).

- семінар «Формування основ наукового мислення при проведенні досліджень аграрного напряму та квітникарства» (обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді);

- Всеукраїнський телеміст «Формування освітнього простору еколого-натуралістичного напряму як системної трансформації закладів позашкільної освіти Дніпропетровської області в умовах діяльності об'єднаних територіальних громад» (ОЕНЦДУМ);

- соціологічне опитування «Олександр Поль в історії та колективній пам'яті».

Участь у:

8 – I Міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Інформаційні технології: бізнес, наука, освіта»;

14 – VII Міжнародній науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку»;

15 – онлайн-лекторії Ради молодих учених при МОН України;

21 – польсько-українському вебінарі «Моделі докторських шкіл у польських університетах – перший досвід реформування»;

21-22 – III Українському форумі міжнародної освіти;

23 – вебінарі Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України «Формування культури харчування та правильних харчових звичок».

Олексій ПОЛТОРАЦЬКИЙ, директор
департаменту освіти і науки ОДА

Рік дистанційного навчання у школах: досвід України та Чехії

20 квітня відбувся міжнародний онлайн-семінар «Дистанційне навчання у школах: досвід Чеської Республіки», організований Державною службою якості освіти України спільно з Асоціацією з міжнародних питань Чеської Республіки.

«Протягом року роботи в умовах карантинних обмежень діяльність українських шкіл зазнала кардинальних змін. Зі свого боку Служба максимально сфокусувалася на тих завданнях, які сприятимуть забезпечення якості освіти. Одне з них – українсько-чеський проект упровадження інформаційної системи для оцінювання шкіл та автоматичного збору даних про їхню діяльність, щоб мати змогу охоплювати більше закладів освіти інституційними аудитами та надавати

дієві рекомендації директорам, засновникам та Уряду», – зазначив перший заступник голови Державної служби якості освіти України Олександр Якименко.

Заступник головного шкільного інспектора Чеської Республіки Ондржей Андрис розповів про підходи, зміни та досвід чеських шкіл від початку пандемії COVID-19. Протягом року система освіти Чехії пристосувалася до умов дистанційного навчання – наразі 98 % чеських шкіл проводять уроки онлайн. Майже 70 % учителів забезпечені шкільною цифровою технікою для реалізації синхронного онлайн-навчання з дому. Для проведення уроків чеські вчителі використовують здебільшого комунікаційні платформи «Майкрософт

Тімз» (53 %) і «Гугл Міт» (39 %), а найменше – «Зум» (3 %).

Чеські колеги презентували методичні рекомендації щодо повторного початку денного навчання та звикання учнів у школі. Цей документ призначений допомогти педагогічним колективам підготувати правила й план для адаптаційного періоду та освітнього процесу на початок 2021-2022 н. р.

Захід відбувся в межах проекту «Розвиток системи оцінювання якості освіти в регіонах України», який реалізується Асоціацією з міжнародних питань у співпраці з Чеською шкільною інспекцією та Державною службою якості освіти України, за підтримки Чеської агенції розвитку.

Річний план роботи школи як частина стратегії розвитку

Визначення цілей

Важливою частиною річного плану закладу є визначення цілей на навчальний рік та узгодження їх зі стратегічними цілями школи. Наприклад, якщо відповідні операційні цілі окреслено у стратегії розвитку на поточний навчальний рік, ці завдання можна дублювати у річному плані. Нагадаємо, операційні цілі визначають, як заклад буде досягати напрямів стратегічного розвитку та які кроки необхідно для цього зробити. Детальніше цілепокладання ми розглядали в матеріалі «Як розробити стратегію розвитку школи: план для директора» (<http://sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/hovyny/1890-yak-rozrobity-stratehiyu-rozvytku-shkoly-plan-dlia-direktora>).

Структура річного плану

Кожен заклад має право на власний розсуд визначати структуру річного плану. Втім існують установлені практики, на які заклад може орієнтуватися.

Наприклад, структура плану може відтворювати структуру стратегії розвитку закладу. Такий підхід спростить підготовку плану й одночасно допоможе деталізувати поставлені у стратегії цілі та визначені завдання. Це і спрошує його підготовку, і відразу працює на деталізацію поставлених цілей та виконання завдань, які потрібні для досягнення очікуваного результату у перспективі розвитку закладу.

Другим варіантом структури плану можуть бути напрями внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти. У такому випадку в річному плані будуть враховані всі аспекти освітньої діяльності, представлені в етапах самооцінювання, яке школа має проводити щороку.

Наприклад, структура річного плану може мати такі блоки:

- освітнє середовище закладу;
- система оцінювання здобувачів освіти;
- педагогічна діяльність працівників закладу освіти;
- управлінські процеси закладу освіти.

Третім варіантом структури може бути власний підхід до створення річного плану.

Важливо, щоб у будь-якому з варіантів структури річного плану документ містив:

- строки виконання;
- інформацію про відповідальних за реалізацію кожного завдання;
- форму узагальнення за результатами виконання (наказ, графік, розклад, аналітична записка, навчальний план тощо);
- відмітки про виконання.

Затвердження та комунікація річного плану

Схвалює річний план на своєму засіданні педагогічна рада.

Важливо пам'ятати, що після затвердження річний план має стати корисним і практичним робочим документом, а не залишитись черговою формальною частиною документообігу. Тому робота не має завершуватись на етапі затвердження річного плану. Необхідно його оприлюднити і пояснити всім учасникам освітнього процесу цілі та завдання, що мають бути виконані протягом року, здійснювати їх моніторинг, перевіряти, доопрацювання.

Детальне річне планування роботи закладу та втілення цього плану в життя – це рух до досягнення поставлених у стратегії розвитку школи цілей і, як наслідок, – до покращення якості освітньої діяльності закладу.

Обговорення освітніх програм магістерського рівня 2021

15 квітня відбулася зустріч керівництва Дніпровської академії неперервної освіти, гарантів освітніх програм зі стейкхолдерами в межах обговорення освітніх програм магістерського рівня 011 «Загальна педагогіка», «Інклузивна освіта, корекційна педагогіка» та 073 «Освітній менеджмент». Зустріч відбулася в режимі zoom-конференції.

Процес взаємодії зацікавлених сторін: держави, освіти і стейкхолдерів у межах освітніх програм, що забезпечує навчально-науковий інститут педагогіки, реалізується через участь стейкхолдерів на всіх етапах реалізації освітньої траекторії: • ознайомлення, обговорення, внесення пропозицій при розробці освітніх програм і навчальних планів; • заочення зовнішніх стейкхолдерів до практичних занять зі студентами; • укладання договорів на проведення виробничої, переддипломної практик здобувачів освіти; • участь стейкхолдерів в оцінюванні якості знань здобувачів вищої освіти при проведенні державної атестації.

Соціально-гуманітарна освіта на шляху трансформацій

21 квітня відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти».

Україна і Словенія – країни-партнери у науковій і освітній сферах, які знаходять час на аналіз, оцінку, співставлення стану розвитку науки/освіти і реагування на виклики часу. Ми, представники закладів вищої та середньої освіти двох країн, вболіваемо за розвиток науки, відкритість, ефективність, якість і зміст освіти, яка в сучасному світі – генератор розвитку і прогресу національних суспільств.

Відповідно до укладеної угоди між Дніпровською академією неперервної освіти, Національною металургійною академією України та Університетом в Любляні (Словенія) започаткували знакову традицію – День відкритого наукового та практичного діалогу науковців і педагогів-практиків за стратегічною дослідною темою «Соціально-гуманітарна освіта і особистість: сучасні змістовні трансформації» (ДНУ «УкрІНТЕІ», реєстраційний номер 0118U004951 від 2018 р.) та темою науково-практичної конференції «Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти» (зареєстрована в ДНУ «УкрІНТЕІ»,

посвідчення від 16.01.2021 р. № 20). Наша конференція традиційно відбувається 21 квітня щорічно, у цьому році це вже друга зустріч.

Освітяни двох дружніх країн провели свою роботу за різними тематичними секціями, платформами, «круглими столами» і розділами: засоби масової комунікації та міжкультурна комунікація; теорія літератури, літературознавство; література зарубіжних країн; мовознавство та іншомовна освіта; мова та література (українська, російська); романські, германські та інші мови країн ЄС; суспільні науки; історія; філософія; правознавство; громадянська освіта; дошкільна, початкова, післядипломна освіта; методика викладання навчальних дисциплін; педагогіка; освітній менеджмент; публічне управління та адміністрування; реформи і трансформації в освіті; психологія в освіті; інклузія в освіті та суспільстві; гендер і анти-гендер; молодь в освіті і науці. Взаємний обмін і взаємозбагачення результатами досліджень сприятиме ефективним якісним змінам у освітній сфері наших країн, спрямованим на задоволення особистісних і суспільних освітніх потреб.

На конференцію надійшло понад 80 матеріалів досліджень

з питання трансформацій в середній і вищій школі. Матеріали та програма конференції будуть розміщені на сайті Академії (<http://www.dano.dp.ua/uk/diyalnist-ua/naukovo-doslidna-robota-ua/kalendar-konferentsii-ua/1487>).

Новим подихом у роботі конференції було: долучення молодих дослідників за окремими темами та дотримання авторського права через присвоєння ISBN і UDK, англомовний варіант програми та списку авторів і анотації їх результатів досліджень.

Ми дякуємо всім учасникам нашої конференції за співпричетність до питань реформи освіти та проблем освіти людини. Особливі слова подяки Посольству України в Словенії за підтримку інтеграції наукових і освітніх процесів наших країн.

До нових дослідницьких зустрічей на наступній науково-практичній конференції «Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти» у планах є розширення євроінтеграційних аспектів змісту конференції та проблем освіти і науки в різних галузях знання.

Іван БЕЗЕНА,
засідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти Академії,
кандидат філософських наук

Конкурс «Розповім про подвиг – 2021»

Співзасновниками конкурсу, який проводиться серед учнів, вихованців, слухачів закладів середньої та позашкільної освіти області з 2003 року, є: департамент освіти і науки Дніпропетровської ОДА, Дніпропетровська обласна рада ветеранів і газета «Зоря». Твори розглядають у двох номінаціях: «Проза» та «Поезія».

Надіслано на конкурс 260 творів вихованців 147 вчителів. Присвячені вони були подіям і учасникам (дідам-прадідам) Другої світової війни, бойовим і трудовим подвигам минулого і сьогодення – про вчителів, самовіддану працю лікарів у період сучасної пандемії, та, особливо, – про подвиги ціною здоров'я, життя батьків, родичів, односельців, які захищають

спокій нашої країни і нас, усіх українців, на Сході України.

Журі в складі письменників, журналістів, представників департаменту освіти і науки та обласної ради ветеранів після ретельного розгляду наданих на конкурс творів визначили фіналістів і переможців.

Другий рік поспіль у зв'язку з пандемією нагороди призерам, грамоти наставникам переможців, сертифікати про участь у конкурсі, подяки вчителям направлені електронною поштою.

Еліна ЗАРЖИЦЬКА, методист навчально-методичної лабораторії інформаційних технологій та STEM-освіти Академії

XIV Міжнародний конкурс з українознавства

Завершився ще один цікавий, творчий, патріотичний конкурс! За результатами захисту науково-дослідницьких робіт журі визначило переможців фінального етапу XIV Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8-11 класів закладів ЗСО. Серед переможців з різних областей є і наші юні дослідники:

- II місце посів восьмикласник Криворізької СЗШ № 4 з поглибленим вивченням іноземних мов Володимир Родічкін (учитель Світлана Іванівна Зіноватна). Тема – «Особливості екологічної свідомості учнів загальноосвітньої школи великого промислового міста України»;

- III місце здобула одинадцятикласниця Степнянської СЗШ Слобожанської селищної ради Кароліна Карпеліна (вчитель Юлія Юріївна Белікова). Тема дослідження – «Не загублена українська людина (образ автора у «Мандрах» В.Г. Барського)».

Вітаємо учнів! Дякуємо небайдужим учителям!

З наказом можна ознайомитись за посиланням – <http://www.dano.dp.ua/uk/diyalnist-ua/intellectualni-zmagannya-ia/1563-rezultati-xiv-mijznaidnogo-konkursu-z-ukrainoznavstva>

Зверніть увагу, колеги, на цікаві теми дослідницьких робіт. Цей конкурс – реальний шлях для реалізації потенціалу творчих школярів.

Альбом дитячої творчості «Життя для добрих справ»

Протягом листопада 2019 року – грудня 2020 року Дніпровською академією неперервної освіти проведено обласний конкурс арт-есе «Життя для добрих справ», головна мета якого – формування особистості дитини через стосунки «вчитель – учень», створення умов для гармонійного розвитку особистості, відповідального ставлення до суспільства, включення молоді в соціальне, культурне життя країни.

За підсумками конкурсу (наказ від 01.12.2020 № 248/1) створено **II том мультимедійного обласного альбому дитячої творчості «Життя для добрих справ»**, в якому представлено 113 робіт 110 учасників із закладів освіти області у 4 вікових категоріях від 7 до 17 років.

Альбом (<http://www.dano.dp.ua/uk/pidviщенya-kvalifikaci/navchalno-metodychna-robota-ua/fi/1556-album-dityachoi-tvorchosti-`zhittya-dlya-dobrih-sprav`>) насамперед спрямований на дитячу аудиторію і є надзвичайно вагомим з огляду необхідності підвищення обізнаності учнів про роль і значення кожної людини у формуванні майбутнього не тільки країни, у якій живеш, але й усього світу.

Спільні проєкти, представлені у збірнику, можуть бути використані педагогами під час підготовки виховних заходів патріотичного спрямування, на уроках суспільно-гуманітарного та мистецького напрямів.

Зміни у форматі проведення навчальних курсів Академії

Згідно з наказом Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» від 31.08.2020 № 138 «Про проведення курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників у 2020-2021 у змішаному форматі» відбуваються зміни у форматі проведення навчальних курсів.

Будьте уважні, слідкуйте за змінами на сайті Академії та за посиланням – <http://www.dano.dp.ua/uk/41-novinii/1373-zmini-v-organizatsii-ta-provedenni-kursiv-pidviщенya-kvalifikacii-pedagogichnih-pracivnikiv-2>

Хроніка подій

Квітень

7 – вебінар «Модуль EMIS для професійної (професійно-технічної) освіти», організований Міністерством освіти і науки України спільно з Естонською агенцією освіти та молоді у рамках проекту «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України»;

13-14 – участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції НМЦ ПТО у Запорізькій області спільно з Національним університетом «Запорізька політехніка» за темою: «Транспортні технології та безпека дорожнього руху»;

13-23 – III етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності (перукар, верстатник широкого профілю, електрогазозварник, штукатур);

13 – підбито підсумки програми модульної кваліфікації організаторів дуального навчання в Дніпропетровській області в рамках реалізації глобального українсько-німецького проекту «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні», започаткованого Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини;

14 – участь у вебінарі в рамках проекту МОП «Е-ПТНЗ в Україні: безперервність навчання в умовах COVID-19» у співпраці з експертами Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) «Застосування учень-орієнтованого підходу у дистанційному навчанні у закладах ПТО»;

15 – участь у науково-практичній онлайн-конференції ПТО НАГНУ «Постковідний синдром: мультидисциплінарний виклик для професійної освіти»;

16 – обласна інтернет-олімпіада серед педагогів з професії «Штукатур. Лицювальник-плиточник»;

– обласна інтернет-олімпіада серед здобувачів освіти з професії «Водій автотранспортних засобів»;

19 – тренінг «SWAY – як конструктор уроку» для Криворізького регіону;

– участь в онлайн-нараді для визначених департаментами (управліннями) освіти і науки ОДА відповідальних осіб за розроблення проекту стратегічного плану розвитку регіональної системи П(ПТ)О;

22 – обласна інтернет-олімпіада серед здобувачів освіти ЗП(ПТ)О з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування»;

26 – українсько-польський вебінар з презентації «Хартія демократичного учнівського самоврядування в Україні»;

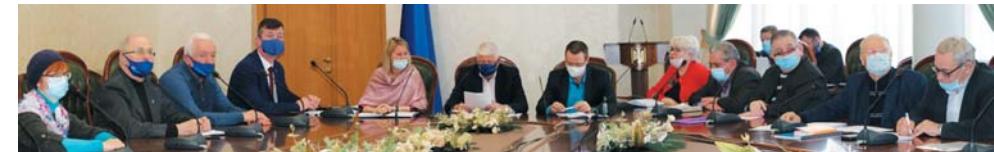
27 – відкриття центру кар’єри на базі Дніпропетровського вищого професійного училища будівництва;

28 – обласна науково-практична конференція «Довкілля – 2021» у рамках обласної секції ЗП(ПТ)О викладачів природничих дисциплін;

– відкриття на базі Зеленодольського професійного ліцею лабораторії «STEM-освіта в навчальному закладі».

Віктор ВАСИЛІНЕНКО, директор Навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області

Пріоритетні заходи з розвитку професійної (професійно-технічної) освіти

У березні проведено опитування роботодавців – керівників підприємств, а також керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти трьох районів Дніпропетровщини: Дніпровського, Кам’янського і Нікопольського, та проаналізовано позиції сторін щодо їх оцінки результативності співпраці, спрямованої на задоволення потреб ринку праці регіону в професійних робітниках.

За результатами опитування у квітні проводяться локальні наради за участю представників роботодавців і ЗП(ПТ)О.

Першу нараду проведено за підсумками анкетування роботодавців і ЗП(ПТ)О Дніпровського району за участю представників обласної ради, департаменту освіти і науки облдержадміністрації, Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини, навчально-методичного центру ПТО області, підприємств та ЗП(ПТ)О,

експертів проекту «EXAM-Дніпро» та німецьких партнерів від організації роботодавців «NORDMETALL».

Учасникам наради були презентовані матеріали аналізу позиції роботодавців і керівників ЗП(ПТ)О Дніпровського району щодо їх оцінки результативності співпраці. Висновки наданого аналізу є важливими, слушними для врахування в процесі удосконалення підготовки регионального замовлення.

Водночас, роботодавці і представники ЗП(ПТ)О підkreślують, що їх співпраця в багатьох випадках є формальний характер. При цьому більш активна позиція у керівників ЗП(ПТ)О, вони ж і позитивніше оцінюють стан співпраці.

Роботодавці в більшості займають позицію, що професійні робітники та ще й потрібної кваліфікації їм необхідні зараз і не погоджуються чекати 3-3,5 роки. Керівники підприємств погоджуються нести додаткові затрати за професійне навчання за умови заохочення таких дій з боку держави та гарантії, що випускник відпрацює на підприємстві принаймні 2-3 роки.

Крім того, криза в економіці України для більшості роботодавців робить неможливим планування потреби в робітничих кадрах на перспективу.

Віктор ВАСИЛІНЕНКО, директор НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

Кроки до поліпшення системи дуальної підготовки робітничих кадрів

На Дніпропетровщині майже 800 здобувачів освіти є учасниками процесу дуальної освіти на 25 великих підприємствах (заводах, шахтах, підприємствах Укрзалізниці) і понад 30-ти малих підприємствах громадського харчування та сфери послуг.

Методичною службою напрацювано посібник для організаторів і наставників дуальної форми здобуття

професійної освіти в умовах виробництва та розроблено дистанційний двотижневий курс навчання на платформі Google Clasroom.

16 слухачів з 14 підприємств загалузями: промисловість, сфера послуг, будівництво, транспорт, легка промисловість, поліграфія, – набули знання з питань законодавчої та нормативно-правової бази України,

методів і технологій організації дуальної форми здобуття освіти, психолого-педагогічних питань.

Сергій ФЕДОРЕНКО, методист НМЦ ПТО

Високий рівень професійної підготовки

На III етапі Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед здобувачів П(ПТ)О з професії «Електротрігазозварник» Дніпропетровщину представляв учасник Кам’янського вищого професійного училища Олексій Руденко.

Журі спостерігало за роботою учасника онлайн. Для проведення конкурсу на базі Кам’янського ВПУ підготовлено 2 окремі локації, кожна з яких була забезпечена

2 відеокамерами, підключеними до ноутбуків і телефонів. Відеозапис конкурсу розміщено на сайті НМЦ ПТО області.

За результатами наш учасник посів II місце серед 25 претендентів. Журі високо оцінило його практичні навички, за підсумком практичного туру Олексій Руденко отримав найвищий бал серед усіх учасників заходу.

Тетяна БЕЗЦЕННА, методист НМЦ ПТО

Кращі здобувачі освіти ЗП(ПТ)О Дніпропетровщини

За підсумками первого семестру 2020-2021 н. р. у рамках регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» 52 здобувачі освіти отримали щорічну обласну іменну стипендію, яка призначається за успішне навчання, активну участь у спортивній, культурно-масовій роботі та громадській діяльності.

Вітаємо здобувачів освіти, батьків стипендіатів та педагогічні колективи закладів.

Олена ГРИШАЄВА, заступниця директора НМЦ ПТО

За ініціативи НМЦ ПТО у Дніпропетровській області проведено

Всеукраїнський вебінар «Дистанційне та змішане навчання: досвід, реалії, перспективи»

У заході взяли участь 140 учасників із Вінницької, Запорізької, Донецької, Львівської, Закарпатської областей. Доповідачі поділилися проблемами, шляхами їх подолання та перевагами дистанційного навчання, перспективами на майбутнє.

Олександра ШОРОХОВА, методист НМЦ ПТО

До уваги! Методичний вісник

Вийшов у світ черговий інформаційно-методичний збірник «Методичний вісник ПТО Дніпропетровщини» № 2/26 (квітень 2021 р.).

На шпальтах збірника представлені матеріали напрацювані методистами НМЦ ПТО області, які призначені для вивчення і використання в діяльності закладів ЗП(ПТ)О за напрямками (зокрема, в умовах карантину): управлінський аспект – проблеми та переваги дистанційного навчання; методичний супровід формування професійної компетентності викладачів і майстрів виробничого навчання; дуальна форма здобуття освіти за досвідом Німеччини; навчальні господарства сільських ЗП(ПТ)О – база підготовки кваліфікованих працівників за професіями аграрного напрямку; структура закладів ЗП(ПТ)О I-го рівня атестації Дніпропетровщини тощо.

Світлана ГОЛОВЧЕНКО, методист НМЦ ПТО

Допомога школярам у побудові життєвих планів

На сучасному етапі розвитку української держави, в умовах безперервних суспільних і соціально-економічних процесів актуалізується проблема становлення життєвих планів у молодого покоління.

Відповідю на соціальні виклики і постійні зміни можуть бути лише відповідні життєві стратегії, життєві плани молодої людини, яка вміє вмонтовуватися в соціум у цей несподійний час.

Проблема життєвого планування активно вивчається в соціології, філософії, педагогіці, психології, починаючи з 60-х років ХХ століття.

Різні аспекти проблеми становлення життєвих планів особистості були предметом наукового інтересу зарубіжних і вітчизняних психологів. Динаміка життєвого шляху особистості в індивідуальному вимірі цікавила Ш. Бюлер; самоздійснення особистості у контексті її життєдіяльності – Г. Оллпорта; ієархія потреб людини на шляху до самоактуалізації – А. Маслоу; життєвий стиль особистості та пошуки нею смислу життя – А. Адлера, В. Франкла; детермінанти життєвих виборів особистості – Е. Берна, Е. Еріксона; розвиток особистості як суб'єкта здійснення свого життя – К.О. Абульханову-Славську, І.С. Булах, С.Л. Рубінштейна; становлення в особистості суб'єктивної картини власного життя – Б.Г. Ананьєва; емоційно-ціннісні виміри життєвого шляху особистості та її життєва творчість – І.Д. Беха, Ф.Ю. Василюка; усвідомленість, самоактивність особистості та суб'єктність у виборі нею свого життєвого шляху і перспективи на майбутнє – Є.І. Головаху, Г.С. Костюка, О.О. Кроніка, С.Д. Максименка, В.О. Татенка; життєтворчість як здатність особистості до осмислення власного призначення, вироблення концепції свого життя, постановка життєвих цілей у контексті життєвого шляху – В.Г. Панка, Л.В. Сохань, Т.М. Титаренко та ін.

Термін «життєві плани» означає попередні намітки людини на майбутнє, які

формуються у зв'язку з вибором професії, закладу освіти, місця роботи, місця проживання, професійним самовдосконаленням, культурним зростанням... Життєві плани як певний «ідеальний конструкт» у свідомості особистості є свідомим структурним утворенням. Вони залежать від потреб, інтересів, цінностей і є продуктом його інтелектуальної діяльності, моделлю майбутніх процесів, показником рівня розвитку і руху.

Сьогодні положення з планування майбутнього молоддю ускладнюється тим, що стрімка диференціація суспільства привела до того, що певні соціальні прошарки створюють «власні» стилі життя, цінності, орієнтири, далекі від пересічного старшокласника. На свідомість сучасної молодої людини впливають і західні стандарти життя, а типові стратегії власних батьків застарілі, нові не сформувалися. І тому саме школа може допомогти старшокласникам зрозуміти існуючі соціальні протиріччя, реальні умови розвитку суспільства, навчити співставляти потреби суспільства з власними підставами, можливостями, здібностями, потенціалом і природними даними.

Життєвий план – складне явище, яке поєднує в собі соціальне і етичне. Життєвий план передбачає знаходження своєї власної позиції в різних сферах життєдіяльності. Щоб спланувати своє майбутнє, підліток повинен поставити перед собою як мінімум наступні питання:

1. У яких сферах життя я маю сконцентрувати свої зусилля?

2. Що і в які періоди життя я маю досягти і здійснити?

3. Якими засобами і в які конкретні терміни можуть бути реалізовані мої цілі?

У процесі планування свого майбутнього підліток проходить ряд етапів:

1. Формування образу бажаного (мрія).

2. Оцінка засобів досягнення мети і співвіднесення засобів з власними ресурсами і можливостями, а також врахування існуючих

перешкод. Це уява про те, що я хочу і яку «цінну» я маю за це заплатити.

3. Чітка уява і знання про конкретні власні дії для досягнення бажаного.

На процес планування особистістю власного життя впливає ціла низка факторів. Умовно їх можна поділити на **фізіологічні** (стан здоров'я, наявність спеціальних здібностей...), **психологічні** (локус контролю, рівень оптимізму, особливості самооцінки, Я-концепція, когнітивні процеси), **соціально-психологічні** (ціннісні орієнтації, направленість особистості), **соціальні** (соціально-економічна ситуація, культура суспільства...), **вікові, гендерні характеристики, особливості сімейного виховання...**

Вітчизняні психологи виділяють три типи планування життя або життєвих стратегій:

- стратегія життєвого благополуччя (мати гроши, бути забезпеченим);
- стратегія життєвого успіху (досягти);
- стратегія життєвої самореалізації (бути).

Американські психологи виділяють дві групи стратегій, орієнтованих на **зовнішні і внутрішні прагнення**. **Зовнішні прагнення** – матеріальне благополуччя, соціальне визнання, фізична привабливість. **Внутрішнє прагнення** – особистісне зростання, міцне здоров'я, кохання, служіння людям.

Відомий психолог О.Е. Сазонов на основі типології життєвих стратегій Е. Фромма виділяє такі **типи**, характерні для сучасної молоді:

1-й тип – **«мати»** (багатство, репутацію, соціальне визнання, компетентність, насолоду від життя).

2-й – **«не мати і не бути»** (пристосування до оточуючих умов; цінності, сім'я, здоров'я, соціальний порядок);

3-й – **«бути»** (творчість, самореалізація, допитливість, життерадісність);

4-й – **«мати проти бути»** (соціальний успіх, залишенні, розвиток власної індивідуальності);

5-й – **«мати, щоби бути»** (забезпеченість і творча реалізація).

Дослідження цінностей, цілей, планів молодого покоління проводяться постійно з 90-х років ХХ ст. Вчені відстежують динаміку змін. Загальні висновки наступні:

– деформація життєвих цінностей, орієнтація на масову культуру;

– інфантильність молоді, її гедоністична направленість, прагнення легкого та безтурботного життя;

– перевага матеріальних цінностей над духовними, орієнтація на матеріальне благополуччя;

– відсутність чітких цілей і цінностей (все в житті з'явиться само собою...);

– вплив на цілі та цінності засобів масової інформації, Інтернету.

Усі сучасні дослідження цілей і планів підлітків свідчать про їх наявність, але конкретні вони тільки на найближчий час:

- вчитися у ЗВО – 83 %;
- вчитися у коледжі – 6,2 %;
- працювати – 5,4 %;
- не визначились – 5,4 %.

Подальші цілі стереотипні: буде працювати, заробляти багато грошей, мати власний будинок, сім'ю, дітей.

Розмітість цілей і планів, необґрунтовані мрії і фантазії старшокласників свідчать про недостатню увагу педагогів до майбутнього підлітків, загальне нерозуміння проблеми планування майбутнього. Необхідно пам'ятати, що наявність цілей і планів забезпечує певну незалежність людей від впливів довкілля. У кризові часи особистість повинна мати в своєму арсеналі навіть декілька варіантів цілей і планів, бо, як відомо з теорії систем, природні системи більш стійкі, чим вища їх різноманітність. У реальному житті це означає застосування різних стратегій в різних умовах з метою більш ефективного досягнення поставлених цілей.

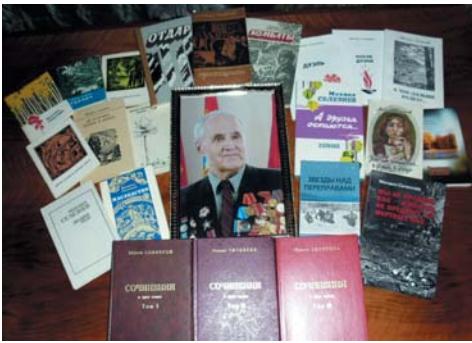
Життєвий план, життєвий шлях – це вибір майбутньої професії, це зіставлення своїх якостей і можливостей з вимогами, які необхідні для оволодіння професією, це відповіальність особистості за свій вибір.

особистістного розвитку, самовизначення. Сьогодні науковцями доведено, що значний вплив на проектування старшокласниками власного майбутнього має освітнє середовище школи: висока якість навчання сприяє підвищенню чіткості життєвого планування, свідомого самовизначення. Психологі-педагогічна підтримка включає також і забезпечення кожного учня різними видами діяльності, просвітою, діагностикою, консультуванням. Допомогою в цій роботі будуть тренінги самооцінки, цілепокладання, рефлексії, власних ресурсів; активна участь в різних проектах, конкурсах, змаганнях, волонтерському русі...

Академік Академії педагогічних наук України С.Д. Максименко (інститут психології ім. Г. Костюка) написав: «Повнота, ступінь виконуваності себе залежить від здатності індивіда ставити такі цілі, які адекватні його внутрішній сутності, самому собі. Така здатність називається **самовизначенням**. Чим зrozуміліше людині її призначення, тобто чим чіткіше виражене **самовизначення**, тим вірогідніше **самодійснення**. Побудова цілі є визначальною в індивідуальному розвиткові. Володіння життєвими цілями – умова збереження психічного здоров'я особистості. Причиною неврозів виступають не стільки сексуальні проблеми (як це розуміє З. Фрейд) або почуття неповноцінності (за Адлером), скільки нестача направленості, **самовизначення**. Набуття цілі життя призводить до інтеграції особистості в доросле життя, в суспільство».

Життєвий план, життєвий шлях – це вибір майбутньої професії, це зіставлення своїх якостей і можливостей з вимогами, які необхідні для оволодіння професією, це відповіальність особистості за свій вибір.

Вікторія КРОТЕНКО,
Олена ХОМИЧ,
старші викладачі
кафедри психології
Академії

Перша в житті «офіційна» публікація вірша поета Михайла Селезньова відбулася 4 січня 1948 року. В цей сніжний красицький день у нього народилася я, його дочка. Так що 4 січня все подальше життя для нашої сім'ї подвійне свято. До речі, є й інші цікаві збіги: до Спілки письменників він був прийнятий напередодні появи на світ онуки Зої, а збірка вибраних творів «А друзя остаються...» побачила світ за пару діб до народження правнуки Орини...

Михайло Селезньов, по закінченні ІІ Світової війни, навчався в Інституті інженерів залізничного транспорту, де став організатором і керівником драматичного гуртка. Він був не лише ліриком, водночас Михайло Селезньов бачив світ очима інженера, і це теж відбилося у його поезії.

У серпні 44-го з фронту, з Румунії, його було направлено для навчання до Військово-морського училища імені Фрунзе в (тоді) Ленінград. 14 серпня Мишко Селезньов проїздом з Румунії до Ленінграду заїхав додому, до Дніпропетровська, звідки він пішов на фронт добровольцем зі шкільного двору, де був призовний пункт. Зустріч з батьками була не лише радісною, але і сумною. Мишко дізнався, що дівчина Ліда, яка йому подобалася, померла від туберкульозу в 43-му. Ганна Георгіївна, мама Михайла, познайомила його з дівчиною Зоєю, яка на її прохання, щоб боєць не дізнався про смерть Ліди і не зробив якогось необачного вчинку, писала листи від Ліди йому на фронт... Ця едина зустріч і стала головною на все життя. У січні 45-го року Михайло приїхав у відпустку з училища, зустрівся з Зоєю і сказав без ліричних відступів: «Підемо, розпищемось!». І прожили вони разом 60 років, щороку відзначаючи в родині цей день – 31 січня.

Це весілля багато вирішило у подальшому житті. Потяги ходили в 45-му складно, крім того, що курсант запізнився з відпустки, ще виявилось, що майбутній морський офіцер, мічман, повинен був просити дозволу на одруження у військового начальства, подавши на розгляд кандидатуру нареченої. Посадили «на губу». Там сильно захворів. А потім керівництво дізналося про вірши курсанта... І не минути б «сававльному» курсантові фатальної політичної 58-ї статті, якби добра душа слідчого не винесла рятівного висновку, що «в поведінці курсанта-мічмана М. Селезньова не вбачається проступків для зачленення його до політичної та кримінальної відповідальності». Справа завершилася «дисциплінарним стягненням» – виключенням з партії, розжалуванням і відправленням з метою виправлення на заполярну базу Лініохамарі, де є лише морська піхота, що охороняла кордон, і табір ув'язнених. І розлучилися Зоя і Мишко на третій день після весілля на довгих два роки.

Після закінчення навчання у ДПТі, Селезньов пройшов усі щаблі становлення: майстер, начальник складального цеху, головний конструктор заводу. Пізніше – начальник конструкторського відділу в НІМехЧорМет.

Нагороджений 7 орденами, 32-ма медалями, дипломами ВДНГ. На його рахунку 32 винаходи, впроваджених на багатьох вогнетривких підприємствах тієї, розлогої країни в період роботи в НДІ механізації чорної металургії начальником конструкторського відділу. Працюючи в НДІ, займаючись розробкою нових машин, Михайло Селезньов не покидав творчість, видав кілька поетичних збірок, був прийнятий до Спілки письменників СРСР.

«Я віришами жив ... навіть на війні»

Михайло Сергійович СЕЛЕЗНЬОВ

М. Селезньов часто виступав у музеї заводу ім. Петровського, в Будинку органної музики. А на честь 115-річчя заводу Селезньов став лауреатом конкурсу на кращий вірш, присвячений ювілею заводу. Йому було присуджено I місце в конкурсі за вірш «Зимой у домы греются рассветы».

За свої вірші Селезньов удостоєний звання Лауреата премії імені Миколи Ушакова. Але цьому передували роки широго листування з великим майстром поетичного слова М. Ушаковим.

Зберігаються в теках М. Селезньова і листи від Леоніда Вишеславського, Олеся Гончара ... Високо оцінювали вони і вірші, і прозові твори Селезньова.

Особливі місце займають листи С. Гейченка. Тричі Селезньов був учасником Пушкінських свят поезії в Михайлівському, але вже після першого відвідування, в 1977 році, коли поет передав багатотисячним натовпом прочитав вірші «Вікно поета» і «Ласкаво просимо», він був обдарований багаторічною приязною зберігача Пушкіногір'я Семеном Степановичем Гейченком.

Ось що пише про Михайла Селезньова член Національної спілки письменників України Олександр Ратнер: «Перша моя зустріч з Михайлом Сергійовичем відбулася в 1962 році, в актовому залі середньої школи № 80, в якій на один клас молодше за мене вчилася його дочка Ірина. Як раз пам'ятаю Селезньова, молодого, але вже зрілого поета, який читав нам свої вірші і розповідав про свій творчий шлях. Я сидів у першому ряду і ловив кожне його слово, бо сам намагався писати і приніс з собою кілька своїх поетичних дослідів.

Після свого виступу Селезньов поцікавився, чи пише хтось із присутніх вірші. Руки піднялися осіб п'ять, і я так само. Ми по черзі вставали і з місця читали те, що вважали віршами. Прочитав кілька віршів і я, причому на пам'ять і дуже соромлячись. Вислухавши всіх, Михайло Сергійович висловив свої зауваження, а відзначив тільки мої вірші, як ті, що йому сподобались. Чи треба сказати, що в душі я радів? Ще б пак, сам Селезньов похвалив мене! З тих пір я повірив в свої сили і більш серйозно почав ставитися до написання віршів.

Минув час, у мене вийшло кілька збірок віршів, і постало питання про прийом мене в члени Спілки письменників України, для чого потрібно було отримати три рекомендації. Природно, за рекомендацією я звернувся до Михайла Селезньова. Слово Селезньова було вагомим і зіграло чималу роль в тому, що в 1988 році мене прийняли до Спілки письменників України. Був один дуже важливий момент, який нас з Селезньовим ріднів. На відміну від більшості наших побратимів по перу, ми обидва мали основну роботу, пов'язану з науковою і технікою, що дозволяло бути незалежними від заробітку з літературного доробку: Михайло Сергійович працював головним конструктором заводу, а я завідував відділом у НДІ. Тому при зустрічах ми не тільки читали один одному свої вірші, а й обговорювали виробничі проблеми. Я щасливий, що в моєму житті був і залишився чудовий поет і добра людина – Михайло Селезньов».

А ось що пише про старшого товариша член НСПУ Людмила Некрасовську: «Уперше Михайла Сергійовича Селезньова я побачила на занятті Літоб'єднання імені Кононенка. Не пам'ятаю, чиї вірші тоді розбирали, але критика була досить жорсткою. А коли взяв слово Михайло Сергійович, то його критика була дуже доброзичливою, спрямованою на допомогу автору. Я тоді була студенткою, яка тільки почала відвідувати об'єднання, і майже нікого не знала. На запитання – хто на трибуні, почула, що це – Селезньов, що

він – метр... А потім присутні на занятті читали вірші. І вірші Михайла Сергійовича не могли не торкнутися за живе. Але я посомилася підійти і познайомитися з ним.

Другий раз доля звела нас через багато років. Регіональна спілка письменників Придніпров'я готувала колективну збірку до ювілею Перемоги і звернулась до Селезньова написати відгук. Мені передали, що в цій збірці Михайло Сергійович дуже тепло відгукнувся саме про мої вірші. І це дозволило мені на презентації збірки, куди запросили Селезньова, представитися йому. Практично одночасно з колективною збіркою у мене виходила і моя власна. І я запросила Михайла Сергійовича на презентацію. І він прийшов! Більш того, взяв слово, привітав з виходом книжки, прочитав вірші. Яким подарунком це було для мене! З тих пір я була присутня на кожній творчій зустрічі з Михайлом Сергійовичем, завжди запрошувала його на свої – і знала, що він неодмінно приде. У ньому не було зверхності, повчальності, а було чуйне і, я б сказала, батьківське ставлення до мене. Це не означає, що він завжди хвалив мої вірші, але його зауваження були дуже коректними і справедливими, за що я завжди була йому вдячна.

Згодом я познайомилася і подружилася з письменницею Олександрою Кравченко, яку Михайло Сергійович рекомендував до прийняття в НСПУ. У Саші було таке ж поважне і тепле ставлення до Селезньова, як і у мене. І це нас ріднило.

Пізніше я наважилася попросити у Михайла Сергійовича рекомендацію для вступу в НСПУ. Пам'ятаю, Селезньов, який в той момент усміхався, став серйозним. Я завмерла: чи вважатиме за можливе, чи не відмовить? А коли він сказав: «Мабуть, дам рекомендацію», не втрималася і в знак віячності поцілувала його. Адже рекомендація – це не виступ на авторському вечорі, де прийнято говорити хороши слова. Рекомендація – це оцінка рівня, за який не соромно. Я була щаслива отримати її від Михайла Сергійовича, якому довіряла».

Безмежно вдячна наша сім'я Людмилі Некрасовській за надіслану нещодавно фотографію батька – в 2008 році був присутній на черговому її творчому вечорі. Він тільки-но переніс операцію по заміні кришталіка в єдиному оці, яке ще бачило на 20 %. Та яким же пильним було це око, якщо він, котрий ініціював ще в 2003 році два літературних конкурси: один – «Розповім про подвиг» для школярів нашої області, а другий – для літераторів і ветеранів з назвою «На крашу документально-художню публікацію про діяльність ветеранів та ветеранських організацій», якщо він сам читав усі книги, статті, дитячі твори і висував найкращі на розгляд журі!

Після його відходу у вічність 7 травня 2010 року, естафету конкурсів підхопила я за величезної підтримки Ради Дніпропетровської обласної організації ветеранів України і департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА.

Щороку з міст, селищ, сіл області приходить від 200 до 400 творів школярів. Дуже хотілося б, щоб кращі твори в прозі і у віршах знайшли таких же доброзичливих наставників, яким був Михайло Селезньов.

За ініціативи Ради обласної організації ветеранів України конкурс для дорослих отримав ім'я письменника Михайла Селезньова. За 10 років лауреатами його стали багато літераторів – письменники та журналісти, відомі не лише в області, а й в Україні: Олександр Пільонов, Віктор Невський, Микола Мілаш, Володимир Лук'яненко, Галина Анненкова, Леся Степовичка, Петро Овчаренко, Володимир Ткачев і Олександр Давидов...

Не можна не сказати і про лауреатів конкурсу – афганців: Олег Кривопалов,

Валерій Лукашов, Тарас Поварчук, Володимир Бухтияров. У своїх творах на багатьох сторінках вони згадують Михайла Селезньова, розповідають про зустрічі з ним, цитують його вірші. Взаємна довіра війнів-афганців та війна Другої світової була безмежною. Ось тому, в останній путь Селезньова несли афганці на руках по вулиці Дзержинського (нині – Вернадського). Меморіальну дошку урочисто, з прaporами теж відкривали вони разом із представниками керівництва міста, письменниками, журналістами, друзями родини.

А скільки на конкурс було представлено добірок статей журналістами багатьох обласних і районних газет!

Як пише Олександр Пільонов, який з 2013 року в складі журі визначених вище літературних конкурсів: «Михайло Селезньов – ім'я відоме і більш ніж поважне. Поет-фронтовик. Мирний творець. Чудовий батько, такий же люблячий дід. Ще більшою мірою ніжності – прадід. Просто прекрасна добра людина. Таким був. Таким залишається».

Поета пам'ятають, і це головне. А літературні конкурси завдяки їх ініціатору дозволяють, згадуючи його, його вірші, прозу, проявити і свої таланти-досягнення. Тим, хто вперше представляє їх на суд читачів, школярам – відчути свої творчі сили, почуватися впевненіше.

Я сподіваюся, хочу вірити, що Михайло Селезньов пішов від нас щасливим, з легким серцем, Напередодні, 6 травня ввечері, на телебаченні транслювалася передача «Територія вибору», присвячена саме зустрічі з ним, воїном, письменником. Після ефіру я ледве-ледве додзвонилася татові. Йому телефонували, хвалили, згадували (довго-довго з ним розмовляла саме Галина Володимирівна Анненкова)... Усе було на підйомі, радісно. Попереду – свято. Останнє, що він зробив – підписав тритомник для своєї рідної Кайданської школи. Школярі мали прийти до нього вранці, 7 травня. Підписавши книгу, Він пішов у вічність, як солдат від кулі, в одну мить ... а діти вранці прийшли ... Перші рядки дарчого напису: «Я віршами жив ... навіть на війні».

Ці слова – на меморіальній дошці. Низький уклін видатному скульптору

Володимиру Небоженку. На мое прохання він відгукнувся не роздумуючи. Знав батька, його творчість.

Безцінний подарунок на відкритті меморіальної дошки отримано нами від Леоніда Гамольського – журналіста, талановитого художника. Подарований ним портрет Михайла Селезньова завжди переді мною. Статті про нього, повісті як «Сказання про білого журавля» А. Пільонова, його вірші, надруковані вже після його смерті, мої статті, звіти в газетах про конкурси, яким він був ініціатором, наукові статті онуки та

Дніпровська бібліотека-філіал № 2 Дніпропетровської Централізованої системи публічних бібліотек для дорослих (бібліотекар Ірина ТАЛАЛАЄВА) спільно з письменницею Еліною ЗАРЖИЦЬКОЮ підготували підбірку творів письменників Дніпропетровщини

«ЛЮБА МАМО, МАМОЧКО, МА...»

Євген БЕЗУС

Вишиванки

Мої бабуся й мама по собі
На згадку полишили вишиванки:
По білому – червоні й голубі,
Квітки на рушниках, а ще й фіранки.
Болгарським хрестиком малюнки і слова
На домотканіх білих скатертинах,
І поряд світлотіней видиво-дива, –
То мамою гаптовані картини.

I задивились вражені онуки,
Адже картини-вишиванки – мов живі,
Бо в них і радість, і печаль, і муки
Моеї мами. I невтомні руки,
I щедре серце, і тепло її душі.

Григорій БІДНЯК

Святиня з маминим лицем

Не забуйте матерів своїх
Ні в час скорботи,
Ані в час світання.
Несіть до них свій посивілий сміх,
Свою сльозу, яка – мов зірка рання...
З руйновиць повертайте в ненин дім,
Погомоніть із мамою своюю,
Допоки не ударив чорний грім
I чорним круком не завис над нею...
Зернятка добротворень передайте
Матусі у святому сповітку.
Стежки свого дитинства пригадайте
I матінку – усміхнену таку...
Вона надія ваша і розрада,
Незгасна совість, чиста, мов роса.
Вона – утіха, і вона – порада,
Святиня, що до скону не згаса...

Сергій БУРЛАКОВ

Хліб моєї матері

Хліб замішений на білих хмараах,
На теплих дощах,
На радощах
I на засмуті,
Вирошли на дріжджах терпіння,
На свіжому вітрі,
На рясному промінні ранкових надій.
Хліб замішений на пісні жайворонка,
На польових паходах,
На весняній зорі
I на криничній воді,
Зеленій найдобрішим у світі вогнем,
На найніжнішому листку капустянім, –
To хліб моєї матері,
Хліб моєї землі,
Вирошли під високими тополями –
Розбуди ти мене на світанні,
Щоб я друзів у домі зустрів
Світлом щедрості і любові.

Олеся ЗАВГОРОДНІЙ

***

Надивляйтесь,
надивляйтесь на матерів,
закарбуйте бодай найменшу рисочку.
Я б, здається, море перебрів
чи злетів би до самого місяця,
аби тут, далеко від Дніпра,
хоч на мить сяйнув би образ рідний,
аби голос хоч на мить прилинув...
Прислухаюсь,
чую тебе, ма.

Людмила ЛЕВЧЕНКО

Матуся

Дихнула свіжістю рілля,
І сонце глянуло у вікна.
I лиши тебе ніде нема,
До цього, мамо, трудно звикнуть.
A наша хата ще стоїть,
I квітнутуть малюви біля двору.
I дикий хміль біля воріт
На схудлий клен подерся вгору.
I добре родить наші город,
I абрикоси поприймались.

Для мене вища з нагород –
Все те, до чого ти торкалась.
Лиши тільки в хаті ні душі,
Все зажурілось, стихло, смеркло,
A люди все навколо чужі,
Ta я чекаю тебе вперто.
A уночі гукаю «ма»
I довго поглядом шукаю...
Неваже тебе ніде нема?
A може, є, та я не знаю?

Микола МИКОЛАЄНКО

Матуся

Сліпе щеня, а й те до рідної мами повзе.
Мати годует дітей, як рідна земля людей.
Не знає любов ії меж, як музика Бізе.
Світло несе вона,
як вічний вогонь Прометея.
Плаче сестра – плин ручая,
мати – грому потік.
Плаче жона, доки не впала ранкова оса.
Сестра – до обручки.
A рідна матуся – весь вік.
У дітях від матері –
прагнень високих краса.
Птаха радіє весні, малютко – мамі своїй,
мати при дітях –
як зневолений в кліті орел:
в неї різних турбот –
вахський і суворий сувій,
 прожити –
не викурить пачку сигарет «Кемел».
Мати високо замахнеться – не боляче б'є,
милішої за неї не знало твоє життя:
навіть без батька, вдовою,
щастя тобі кує,
у світі вона –
твоє найцінніше відкриття.
Матуся – то Красне Сонце,
пісня з нею живе,
сад зацвітає, небо зоріє, море шумить...
І нехай грозділля безчинствує і реве, –
з матусею
щастя безсмертне тебе оросить.

Микола МОСКАЛЕЦЬ

До матусі

З матусею найлегше говорити
Відверто про життя свої сумні.
Співала серцем і змогла навчити
Сердеину пісню заспівати мене!
В піснях вона свій смуток виливала:
Тяжкі були, безрадісні роки!
Під спів мене в колисці колисала,
A я, дитя, їх слухав залюблі.
Чарівний голос мами заспокоє,
Синочок любий у колисці спить.
Ta не один у неї він, ще троє! –
За всіх серденько мамине болить!...

Наталка НІКУЛІНА

Мати і дочка

Тонке нагадування рис –
ця невловимість їх повторів,
ні, не повторів – лиши відлуни.
Доспіла молодість говорить,
Щебече щось тендітна юнь.
Все не достоту, а ледь-ледь:
Не зліпки – тільки доторкання,
як день в розповні – і світання
(ще не гірчить пізнання мед).
Дочка. Вугластість пліч і ніг –
Ta, що звістує плавність ліній.
I кожен погляд – відгоміння.
I часу біг. I часу біг.
Портрет – і начерк. Тон – півтон.
Пересміх цей із карих в карі.
Так, наче зіроньки у парі,
Tak, наче квітка і бутон.
I мати з мудрістю знатя
своє в очах дочки читає:
тож, неповторне, підростас
продовження її життя.

Гаврило ПРОКОПЕНКО

Мати

Черниць-тополь жалоба чарівна,
Трагічне сонце в чорній рамі,
I вся земля німа, немов труна,
I в серці мла... Немає мами.

Померла мама, та живе той час,
Де я хлопчишком диваківським
Гусей мідноголосих пас
За синім вигоном дячківським.

Ой мамо, мамо, не вмирали Ви,
Bo невмируще не вмирає...
Чому ж гуде подзвіння в голові,
Чому печаль така безкрай?

Ігор ПУППО

Мама...

І с неба не сипалась манна,
І були столь редкими праздники.
В морщинках – года залегали,
Виски становились світлей...
Красно ты живеш, моя мама:
Есть дети, есть внуки и правнуки,
І есть еще Юрій Гагарін
С бессмертной улыбкой своєї.
Мы чинно стоим на серванте,
Под стёклами, в рамках неброских,
Мы вечно с тобою, моя мама,
Здесь, рядом – на каждой стіні:
Вот я – молодий лейтенантік,
Вот син мой в суконке матросской,
Вот юний красивий Гагарін
На фото, подаренном мне.
«А этот – школярік, а этот –
На днях к Антарктиде причалил.
A этот...»
Ну что ты вздыхаєш?
Откуда ей взяться, тоске?
...Ты пиль витираєш с портрета,
І взор твоїй печальній-печальній, –
Улыбчиво смотрит Гагарін
В соколочке, с рюмкою в руці.
Чу: шлопанцев шелест усталый
По комнатам сонного дома...
A правнуки – внукам на смену.
A думы – ну как тут уснуть!..
Ни разу-то ты не летала
І с небом совсем не знакома:
Девятый десяток разменя –
Всё некогда в гору взглянуть!..
Вселеной всесильные дети,
A сила в нас не оттого ли,
Что матери днём и средь ночи
Нас жедут у родимых дверей?
И к звёздам, и к славе, и к болі, –
Какие небесные очі
У наших земних матерей!..

Олександр РАТНЕР

***

Если б мама была жива,
Я бы самым счастливым был,
Понимал, что она права,
Не перечил и не грубил.
Не расстраивал, а берег
І напутствиям всем внимал,
Я хвалил бы її пирог
І порог її целовал.
Я бы Господа был готов
Умолять среди бела дня,
Чтоб Он отдал ей частій годов,
Предназначенных для меня.
Я не верю, что мамы нет,
Что її погасил недуг.
Я целую її портрет
На надгробии, а вокруг –
Столько клавиш чужих могил,
І от сліз проросла трава...
Я бы самым счастливым был,
Если б мама была жива.

Вітаємо
з Днем Матері!

Володимир СОЛОДЧЕНКО
Мама

Із ранніх літ ми пам'ятаєм руки,
Які нас пригортали до грудей,
Що гріли ніжністю у час розлуки,
Що серце віддавали за дітей.

Це мама, наша рідна і кохана,
Яку повік нам не забуть.
Бу завжди, мамо, ти жадана,
За що тебе так лагідно

матусею зовуть.

За щиру ласку, доброти дарунок,
За материнський затишок буття,
Благословенний шепт і цілунок,
За хрест, що направляєш на життя.
Теплом і ніжністю

в найтяжчій скруті

Перша прийдеши на поміч нам,
Тому ти, мамо, нами не забута,
Bo віддала життя своїм дітям.
Довіку боржниками будемо у мами,
У мріях завжди просимо порад.
Твій образ, настанови – з нами
На все життя – квітучий сад.

Віталій СТАРЧЕНКО
Світло білого світу

«Люба мамо, мамочко, ма...» –
Посилаю святі ці слова
В світ сумний...

Тебе тут нема –

Тут, де сива моя голова
Все частіше пригадує дні,
Коли ти її пестила вранці,
Bo були ті хвилини складні –
Прокидання до школи.
...У склянці

«Чай із вишні»
давала мені,
A хотілось школирику «моні».
Ta на те у сім 'ї –

не було грошенят...

Проте чай був солодким.

A сонні

Оченята блистили:

Бліск оченям

Цілував твої теплі долоні...
Вічна пам'ять. Міцна, як граніт,
Що стоять на твоїй могилі...
На граніт той кладу блі, як світ,
Дві троянді зеленокрилі.

Олена Швець-Васіна

Наснілась мама

Наснілась мама.

Із країв прийшладалеких,
De navіть шепотіння Душа вчуває Бог.
Там нічогісінко – ні холоду, ні спеки,
Ні горя, ні поразок, ані перемог.

Вона, як завіє,
в кухні поралаас невтомно
В чистенькому вранні,

що зшила саморуч.

Питала німо, смутку і тривоги повна:
Як вберегти родину від життєвих туч?
Смачлющи млинцями з сиром

пригощала.

Уклала в начинку поради на віки:
Заповілайти вперто крізь часу навали,
Сповідуватись сміло за гріхи.

А на столі – млинці,
зелений чай, варення...
Матусин погляд протинав світи чудес.
Дала Надія знак надії на прощення,
Яке ще треба заслужити у Небес.

Далі – на стор. 8

Закінчення. Початок на стор. 7

Леся СТЕПОВИЧКА

1. Дитинство мами

Мамо моя, яка є, непозичена,
страхами цькована, долею мічена,
тифом придавлена, дивом врятована,
корою дубовою, споришами годована,
бита війною, голодом морена,
юнь синьоока, нива незорана.
Сталіним лякана, Богом прихищена,
Дикого поля любисткова дівчина.

2. Мама молода

Мамо моя, інститутська, англійщена,
філологічним навчана істинам,
море полішила іномовне
спудейка старанна, пішла без диплома.
В церкву втекла від політінформації.
Свічка тримтіла у ніжних пальцях.
Хори лікують, дух ангельський в'ється.
Голос до голоса, серце до серця –
Ваше упало до ніг того баса,
Орфея соборного, регента-красеня.
Небом повінчані, з матим дитятком,
Були ви щасливі в убогім достатку.

Хочу вам розповісти особливу історію про особливу людину.

Живе собі на світі жінка. Не просто жінка, а жінка із особливими здібностями, таким собі чарівним даром, який прийшов їй, мабуть, просто від Бога. Справжня супер-героїня, куди там тим Залізним Людинам і Халкам.

Про неї не пишуть комікси, не знімають серіали та фантастичні фільми, хоча її здібність куди важливіша за силу чи телепатію. А втім – хто знає, як вона робить те, що робить.

А здібність її, супер-сила її полягає в тому, що де б вона не була і що б не робила, вона вміє знаходити предмети, які загубилися.

Так-так, воно, може, і смішно, але хіба іноді не хочеться, щоб така Супер-Жінка приїхала до вас і знайшла вам ваші навшники, які заховались десь у четвертому вимірі вашої дамської сумочки?

А вона це може. У якому б вимірі не було втрачено річ, вона обов'язково її знайде і даста вам просто в руки. Витягнє її, як фокусник кролика, із порожнього капелюха чи візьме на полиці, де точно до того нічого не було. Фантастична здібність, правда?

Наші мами

Вірш Олександра Покровського
Музика Валентини Фалькової

Наші мами серцем неспокійні,
Бо чутлива в матері душа,
Якіо в світі назрівають війни,
Якіо наближається гроза.

Найінніша материнська ласка.
Що дорожче добрих, щедрих рук?
З мамою – яскраві барви-краски,
Мелодійний, ніжний кожен звук.
Припіс: Мамо, мамо, матуся моя,
Пісню співаю для тебе я.
Мамо, мамо, зірка моя,
Хай буде доля щаслива твоя!
Ta коли ми справді розумієм:
Вік лягає їй на плечі знов,
Не залишим маму без уваги,
Подаруєм ласку і любов.

9 травня – День Матері. Письменники Придніпров'я

ПОЕМА ПРО МАТИР

У центрі ніколи, завжди на околиці,
та й маргіналам всміхалося сонце.
О шістдесяті, вони винуваті,
в тім, що так бідно було в вашій хаті,
в тім, що ви двоє, служителі Бога,
з червоним парадом

не втратили в ногу.

Та що ж ви з татком не поділили?
Змокло від сліз ваше платтячко бліле.
Чом же змаліло кохання шалене,
чом ви обое забули про мене?
Чом розлучилася гожая пара,
чом, моя мамо, ночами ви плакали?
Чи злій ворони лихо накаркали,
Великомучениці Варвари?
Мамо моя, городська крепдешинова,
квітко моя, полиново-шишинова,
усмішка ваша розквітла і згіркла,
зірваний цвіте, пригнічений цвіте.
За що прогнали ви любого татка?
Нацю сковали навік від дитятка?
Чом ваше серце стало мов камінь?

О мила мамо, сувора мамо!
Буду за татком ридати віками
нині і прісно, й навіки. Амен.

3. Мама старша

Мамо, моя гарбузова царівно,
Вам на городах немає рівних.
Все тут рядочком, всяк овоч до ладу,
бій оголошено злим колорадо.
Кури сусідські – лихі вороги.
Смачно зітхануть в печі пироги.
Хата дідівська – капас стріха,
з глини фортеця, солом'яна втіха.
Ладан, ікона, Псалтир і лампада.
Піст, труд, молитва – тихая радість.
Кисло-солодкі в самотності ночі,
внуки голівоньки вам не морочать.
Мурчик під боком, і ви така втішна,
служка Христова, свята і безгрешна.

4. Мама старенка

Хоч ви зі мною «свиней не пасли»,
хоч інтернатівських сліз було рясно,
хоч я й «заблукана сіра вівця»,

зорі небесні від того не згасли,
лиши потъмяніли на зморишках лиця.
Мамо жорстока і мамо прекрасна,
Бог нам судя, не гнівімо Творця!
Мамо, тепер ви у мене дитина,
ні, не забута мала сиротина.
Вицвіти очі, посивіли скроні.
Вдячно схились до сухої долоні.
Мамо, спасибі, за дзвін над Оріллю,
мамо, спасибі, за сніг і траву,
мамо, спасибі, – за те, що живу.

5. На смерть мами

Мрійнице-мамо, моя монахине,
як ви літали у світлих думках!
Мрії про нове Христа Воскресіння,
вміть відібрали недуга тяжка.
Дух, що здавався навік непохитним,
тіло полішив для інших висот.
На півзітханні затихла молитва,
впала фортеця чесніших чеснот.
Мамо, рідненка, не вірю, не згодна!
Замість цвітіння закляла зима...
Ви були вічна, я втімить не годна,
як це, що мами на світі нема?...

Справжня супер-героїня

Звичайно, як і всі інші супер-герої, вона називається однаково – «мама» та «дружина».

I саме це перетворює їх на супер-героїнь.

«Мам, а де моя та спідниця, ну знаєш, кашемірова?»

«Мам, я загубив шкарпетки!»

«Мамо, а де мій підручник із хімії?»

«Кохана, не пам'ятаєш, куди я поклав

квитанцію зі страхування?»

«Люба, де моя зелена краватка?»

«Мам, у другій шухляді немає моє

записника».

«Ой, тату, ти все одно не знайдеш.

Ма-а-мо!»

Іще багато-багато іншого, що робить цю жінку особливою.

Куди там Капітану Америці з його крутым щитом, де той Бетмен із його бетмобілем?

Справжня супер-героїня, яка варта фільмів і бестселлерів, – це жінка, яка пам'ятає, скільки вам було, коли випав ваш перший молочний зубик, чекає на вас і завжди готова приготувати вам сніданок та знайти загублені шкарпетки.

Дякую, Мамо!

Євгенія ЯВОРСЬКА

Антологія і фільмографія до Дня Матері

• Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді імені М. Свєтлова розмістила на своєму сайті (<http://dobm.dp.ua/>) в рубриці «Електронна бібліотека» Антологію віршів поетів Придніпров'я про матір.

• Дніпровська бібліотека-філіал № 2 Дніпропетровської Централізованої системи публічних бібліотек для дослідників на сторінці бібліотеки у Фейсбуці презентували фільмографію, в яку ввійшли соціальні, інформаційні ролики, музичні, документальні, художні та мультиплікаційні фільми, а також пісні про Маму (https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=4254895951188475&id=1430268993651199).

Moderato

1. На - ші ма - ми сер - цем не - спо -
2. Та - ко - ли ми спр - ді ро - зу -
кій - ні, бо чут - ли - ва в ма - те - рі ду - ша, як - шо
мі - см: вік ля - га - с тій на пле - чі знов, не за -
ві - ті ви - ни - ка - ють вій - ни, як - шо
ли - шим ма - му без у -
на - бли - жа - сть - ся гро - за. Най - ці - ні - ша ма - те - рин - ська -

12 Em/G Dm E7 Am
la - ka. Шо до - рож - че доб - рих, щел - рих

ruk? 3 ma - mo - яс - kra - vi far - bi - kras - ki, me - lo -

Припіс:

17 F# H7 Em E7 Am
дій - ний, ніж - ний ко - жен звук. Ма - мо, ма - мо, ма -
ту - ся мо - я, піс -nio спі - ва - ю для те - бе - я.

20 D7 G C F# Em D7 G
Ma - mo, ma - mo, zir - ka mo - ya, xai - bu - de do - la - shas -

23 E7 Am D7 G A7 C
li - va tvo - ya!

26 E7 D7 G D7 G
Для закінчення

29 C D7 G D7 G
va - gi, po - da - ru - em las - ku i lo -

31 G E7 A D7 G
bov, po - da - ru - em las - ku i lo - bov.

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» – ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕВНОЇ ОСВІТИ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Редакційна колегія:

В.М. ВАСИЛІНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА,
Ю.М. МОГИЛА, О.В. ПОЛТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО,
В.Г. СЕРЕДНЯ, В.В. СИЧЕНКО, Л.О. ШАПРАН

Редактор, фотокор, дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ
«ДЖЕРЕЛО»:
gdjerelo.jimdofree.com

Свідоцтво про реєстрацію
ДП № 2244-982ПР від 24.01.2019.

Формат А3.

Адреса редакції:
49006, Дніпро, вул. Володимира
Антоновича, 70, Дніпровська
академія неперевної освіти.
Тел./факс: 732-47-61, 732-48-48.
E-mail: GDjerelo@ukr.net